

KONKURENTSIVÕIME TÕSTMINE IKT ABIL

*Jüri Jõema , Vaho Klaamann,
Mait Marran, Jüri Riives,
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit
info@itl.ee*

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ettevõtete ja haridusasutusi ühendav mittetulundusühing. Hetkel kuulub ITLi 42 firmat ja organisatsiooni rohkem kui 3700 töötajaga. ITLi liikmesfirmade käive oli 2007. aastal kokku enam kui 15 miljardit krooni. Oma pika ajaloo jooksul (ITLi eelkäija Arvutifirmade Assotsiatsioon loodi juba aastal 1993) on ITL pidevalt püüdnud kaasa aidata nii oma valdkonna kui ka teiste majandusharude arengule. Liidu liikmete osa Eesti SKPs moodustas aastal 2007 umbes 10%. Liidu lähiaastate eesmärk IKT sektori arengu toetamisel on suunata oma tegevus rohkem Eestist välja ning saavutada sünergia sektori ettevõtete ja sidusharude vahel.

IKT sektori arengukava koostamine

Selleks, et muuta IKT sektori areng süsteemsemaks, koostab ITL „Eesti IKT sektori arengukava”. Kava eesmärk on anda juhised nii IKT sektorile endale kui ka selle tugistruktuuridele lähema viie aasta tegevusteks. Arengukava peab määratlema põhivaldkonnad, millesse panustada, ja oskused, mida tuleb arendada. See on konsensuslik dokument tegevustest ja suundadest, mille koostajad on läbi arutanud ja kokku leppinud. Dokument valmib veebruaris 2009.

Arengukava koostamisel on oluliseks sisendiks Arengufondi läbi viidud IKT arenguseire EST_IT@2018 tulemused. Kuna Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuses (EAS) on avanenud klasterite toetamise meede, kavatakse ITL arengukava väljundeid kasutada ka erinevate uute klasteriarenduse projektide sisendina.

Koostöö teiste valdkondadega

Kuna IKT läbib horisontaalselt kõiki olulisi majandusharusid, oleme algatanud nendega mitmeid koostööprojekte. Alustasime mitu aastat tagasi klasteriarenduse SWOT-analüüsiga. Koostatud on mitu ülevaadet IKT valdkonnast ja antud hinnang klasterite tekkimise võimalikkusele. 2006. aastast saadik on toimunud regulaarsed arutelud teiste majandusharude liitude ja ettevõtete esindajatega, mille käigus on välja selgitatud võimalused uute IKT lahenduste kasutamiseks nn tavatööstuse tootmisprotsesside ja toodete arendamisel. Järgnevalt anname lühikese ülevaate kolmest juba käivitunud kootööprojektist: metsanduslogistika edendamine e-keskkonnas, Innovatsioonikeskus ja IKT demokeskus.

Metsanduslogistika edendamine e-keskkonnas

See projekt on väga hea näide sellest, kuidas tänu ettevõtete ja ettevõteliitude koostööle jõutakse innovatiivsete projektide ja lahendusteni. Samuti näitab see projekt, et heade ideedeni jõudmine võtab aega ja vajab riigi- või kohaliku omavalitsuse poolt ergutamist.

Projekt algas 2007. aastal, kui kohtusid Eesti Logistikahüingu (ELÜ) ja ITLi juhatused, et arutada võimalikku koostööd. Ühiselt korraldati liitude liikmetele 2007. aasta detsembris esimene üldine

tutvustav seminar, millele järgnes konkreetsemaid koostöövõimalusi analüüsiv seminar 2008. aasta aprillis. Aprillikuisel seminaril koostati koostööprojektide nimekiri. Seejärel valisid ELÜ ja ITLi liikmed välja kolm projekti, mille arendusvõimaluste hindamiseks korraldati ühisseminar 2008. aasta juunis. Need kolm projekti olid

- 1) elektrooniline veeseleht metsatranspordis (metsanduslogistika projekti nime tööversioon);
- 2) logistika e-teenuste „ühine pott” logistikafirmadele ja klientidele (infokeskkond logistikateenust tarvitavatele ettevõtetele, kust nad saavad infot teenusepakujate kohta);
- 3) ühtsed kodeerimissüsteemid või ühtsed metaandmestikud ettevõtete kasutatavates infosüsteemides), mis võib osapooltel aidata kokku hoida kuni 3.8% kuludest.

Seminaril osalejad valisid kõige perspektiivikamaks elektroonilise veeselehe projekti. Projekti vajadus on tingitud järgmistest asjaoludest.

Metsaseaduse järgi peab kõigil puiduvedajatel kaasas olema veeseleht. Eestis raiutakse aastas orienteeruvalt 6 miljonit tm puitu, mille teisaldamiseks tuleb teha vähemalt 350 000 vedu. See tähendab, et täita tuleb 350 000 veeselehte (seni käsitsi!) kolmes eksemplaris ja paberil olevad andmed kolmes erinevas kohas (puidu saatja, vedaja ja saaja juures) käsitsi erinevatesse infosüsteemidesse sisestada. Kuna hetkel puudub ühine süsteem, mis võimaldaks tagada standardiseeritud informatsiooni liikumise kogu tarneahela ulatuses, toimub pidev topelttöö. Lisaks veeselehtede käsitsi täitmise mõttekuse küsitavusele e-ajastul tähendab käsitsi täitmine ja mitmekordne sisestamine, et info liigub aeglaselt ja tekivad sisestusvead. See muudab kogu infovahetuse väga kohmakaks ja ebaefektiivseks.

Järgmiseks esitas Eesti Metsatööstuse Liit (EMTL) 2008. aasta augustis Riigi Infosüsteemide Arenduskeskusele (RIA) taotlusvooru „Täisfunktsionaalsete avalike teenuste arendamine e-keskkonnas” raames eeltaotluse, et saada toetust projektile „Metsanduslogistika edendamine e-keskkonnas”. Projekti eesmärk on muuta puidukaubanduse info elektrooniliseks, standardiseerida andmestruktuurid ning parandada ja kiirendada infovahetust erinevate osapoolte vahel. See muudaks veeselehtede käsitsemise kordi tõhusamaks.

Eeltaotlus rahuldati 2008. aasta oktoobris, misjärel EMTL moodustas projekti juht- ja töörühma. Rühmadesse kuuluvad peale erinevate metsatööstusfirmade esindajate ka transpordifirmade ja Keskkonnaministeeriumi esindajad, mis näitab erinevate osapoolte toetust ja huvi projekti elluviimisel. Projekti arendamise vastu on väga suur huvi ka Eesti IT-firmadel, kus moodustatakse tõenäoliselt projekti realiseerimiseks samuti koostöörühmi.

2009. aasta jaanuari lõpus koostati projekti lähteülesanne ja viidi läbi tark- ja riistvara ning testimise hange. Aprillis esitatakse täistaotlus RIA-le, mille rahuldamise korral viiakse projekt ellu. Hinnanguliselt kulub projekti teostamiseks 12 kuud, mis tähendab, et lahendust saab kasutama hakata 2010. aasta sügisel.

Projekti tulemusena rakenduv infosüsteem – elektrooniline veeseleht – on ühendavaks lüliks müüja, vedaja ja ostja infosüsteemide vahel. Jääb ära vajadus andmeid kolmes erinevas kohas käsitsi sisendada. Infosüsteem mõjutab kõigi metsakaubandusega seotud ettevõtete tööprotsesse ning tõhustab nende tegevust. Otsest kasu saavad kõik metsa- ja puidutööstuse tarneahelasse kuuluvad ettevõtted ja organisatsioonid, aga ka mitmed riigiasutused, kes peavad puidu ostu-müügitehinguid jälgima.

Arvestades, et kirjeldatud idee sai alguse 2007. aasta teises pooles ja projekt peaks valmima 2010. aasta teises pooles, on ühe majandusvaldkonna efektiivsust suurendava laiapõhjalise projekti kestus umbes kolm aastat. Sellise ajaga tuleb arvestada riigi rahastamisskeemide koostamisel.

Eesti Metsatööstuse Liit uurib aktiivselt ka teisi võimalusi puidusektori efektiivsuse tõstmiseks. 2008. aasta septembris esitati Riigikantselei juures tegutsevale Tarkade otsuste fondile taotlus puidutranspordi makromajandusliku uuringu läbiviimiseks. Projekti üldeesmärk on tõsta metsa- ja puidutööstuse rahvusvahelist konkurentsivõimet. Projekti otsene eesmärk on viia läbi uuring, mille käigus selgitatakse välja paremad võimalused puiduvedude optimeerimiseks transpordi- ja teedevõrgu parema ärakasutamise kaudu. Uuritakse võimalusi puiduvedude arvu vähendamiseks ning liiklusohutuse suurendamiseks.

Ka selle projekti eeltaotlus rahuldati ja Riigikantselei soovitas EMTLil kaasata partnerina Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Projekti täistaotlus esitati 26. jaanuariks 2009.

Innovatsioonikeskuse loomine

Masinatööstuse Liit on plaaninud koos ITLliga luua kõrgtehnoloogilise innovatsioonikeskuse. Praeguseks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Tallinna Tehnopol ja Mehhatroonika Assotsiatsioon alla kirjutanud arendustegevuste ühisprotokolli. Uuritud on ka ettevõtete huvi innovatsioonikeskuse vastu. Huvi on suur, kuna selles nähakse vajalikku ja perspektiivset väljundit. Konkreetsemad läbirääkimised ettevõtetega praktilise koostöövõrgu organiseerimise teemal on hetkel käimas.

Eesti ettevõtluse pikaajalise konkurentsivõime tagamine eeldab siirdumist teadmispõhisele majandusele. Kulueelis, mis on stabiilse makromajandusliku raamistiku kõrval olnud üheks Eesti majanduskeskkonna peamiseks tugevuseks, ei ole selgelt enam jätkusuutlik. See tähendab, et paljud ettevõtted, mis on oma äriedu üles ehitanud põhiliselt odavale tootmissisendile, peavad püsijäämiseks ning edasise arengu nimel keskendumas senisest tunduvalt enam suurema lisandväärtuse loomisele. Ka riik tervikuna peab panustama enam kaasaegsete tehnoloogiate kasutamisele ja kõrgtehnoloogilise tootmisega riigi maine kujundamisele.

Sellise arengu suunamine nõuab aga tegevuskavasid, mis toetaksid ettevõtete arengut, konkurentsivõimet ja tootlikkuse kasvu. Need on aluseks Eesti ettevõtluse pikaajalise rahvusvahelise konkurentsivõime saavutamisel. Selles kontekstis on olulised võtmesõnad sisenemine uutele kõrgtehnoloogiliste toodete turgudele, rahvusvahelistumise soodustamine ja kriitilise massi loomine teadmispõhise ühiskonna praktiliseks edukaks ülesehitamiseks.

Tuginedes kõrgkvalifitseeritud ja kompetentsetele töötajatele ning varustatuna kaasaja tipptasemele vastava seadmepargiga, pakub innovatsioonikeskus (IK) kvaliteetselt tuge ettevõtetele. See võimaldab tõsta Eesti töötleva tööstuse prestiiži, ettevõtete konkurentsivõimet ja terve ühiskonna innovaatilist taset.

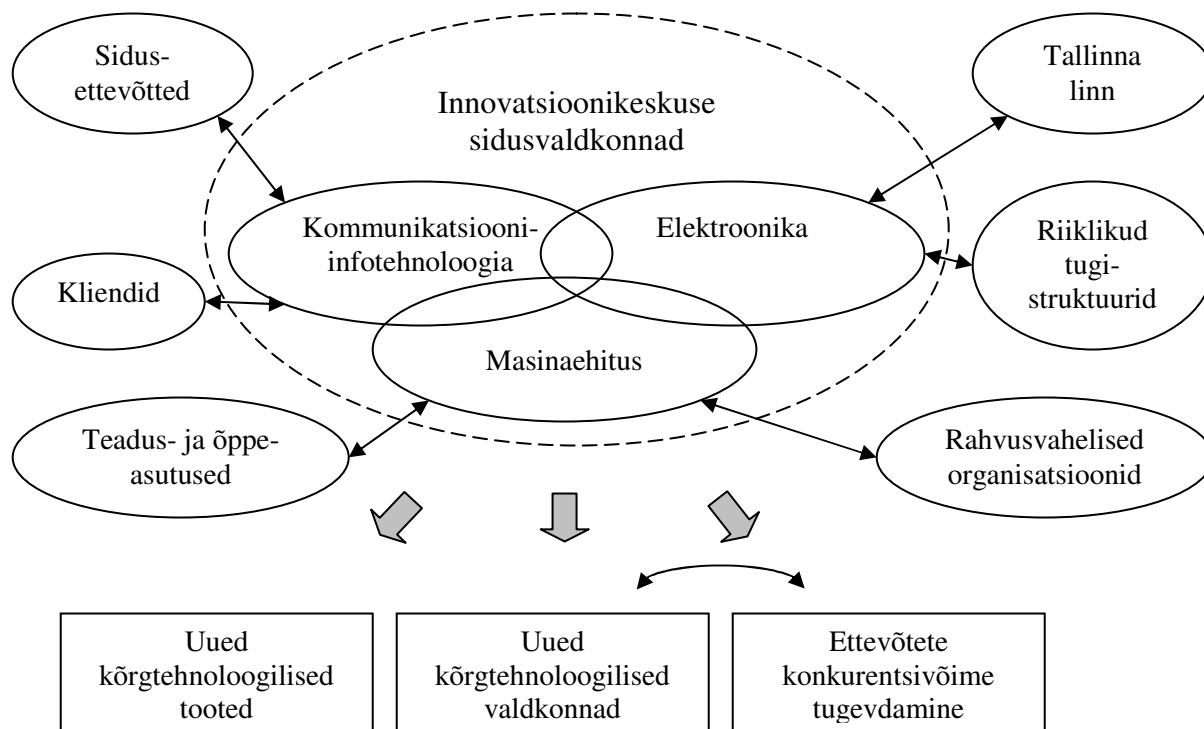
Keskus on sisuliselt tootmise praktiline, teoreetiline ja strateegiline tugi. See asub tootmisele väga lähedal ja moodustab erinevatest osapooltest arendatava klatri tuumiku. Erinevate

klatriosiste sünergia tulemusena tekivad uued kasumlikud protsessid, mis soodustavad kõrgtehnoloogilist tootearendust.

Innovatsioonikeskus aitab parandada erinevate valdkondade (IKT, elektroonika ja masinaehitus jm), ettevõtete, teadus- ja õppeasutuste ning riiklike tugistruktuuride lõimumist. Lõimumise eesmärgid on järgmised:

- siseneda kõrgtehnoloogilistesse valdkondadesse nagu kosmosetehnoloogia, aeronautika, militaarse eesmärgiga tootmine;
- rajada alused mehhatroonikatoodete tootmiseks Eestis (robotika, protsesside automatiseerimise vahendid ja mehhanismid, sensortechnika, infotehnoloogilised lahendused);
- laiendada ettevõtete tehnoloogilisi võimalusi ja nende tootmisressursside konkurentsivõimet koostöös Innovatsioonikeskusega tellimuste täitmisel;
- tugevdada tootearenduse, tootmise planeerimise ja juhtimise protsesse ning tootmise automatiseerimist ettevõtetes;
- tagada ülitäpsete toodete valmistamisvõimalused Eestis, tagades nende sertifitseerimise akrediteeritud mõõtelaboris Innovatsioonikeskuses.

Klatriarenduse põhikomponendid on toodud joonisel 1.

Joonis 1. Klatriarenduse põhikomponendid

Innovatsioonikeskuse kontseptuaalne eesmärk on olla tuntud ja tunnustatud nii riiklikult kui ka rahvusvaheliselt, teostada kõrgtehnoloogilist tootmist ja siseneda uutesse tegevusvaldkondadesse (aeronautika, kosmosetehnoloogia jms) ning edasi viia ja arendada integreeritud tootmist (IKT, elektroonika ja masinaehitus). Samuti soovib keskus pakkuda uusi tööstuslikke lahendusi ja tooteid ning olla rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ja kasumit totev ettevõtte.

IKT demokeskuse loomine

Juba aastaid on erinevatel foorumitel ja töötubades räägitud vajadusest arendada Eesti IKT ettevõtete koostööd. Reaalsete tegudeni pole aga seni jõutud. Viimase paari aasta jooksul on siiski õnnestunud koondada seltskond aktiivsemaid IKT ettevõtjaid, kes on käima lükanud mitu vajalikku projekti. IKT demokeskus on esimene konkreetne Eesti IKT ettevõtteid ühendav koostööprojekt, mille eesmärk on ühendada jõud Eestis välja töötatud ja kasutuselevõetud IKT lahenduste ühisturunduseks ja edasiseks tootearenduseks.

Eestis puudub täna koht, kus oleks võimalik näidata erinevate IKT ettevõtete loodud tark- ja riistvara koos töötamas – mitte üksiklahendusena, vaid integreeritud e-keskkonnana. Tihti piirdub toote või teenuse tutvustus vaid teoreetilise esitlusega paberil või arvutiekraanil ning kliendil puudub võimalus ise järele proovida, kas kõik lubatu ka tegelikult töötab, teiste lahendustega kokku sobib ja milliseid oskusi see kasutajalt nõuab.

Demokeskuse eesmärgid on järgmised:

- 1) tutvustada ettevõtetele infotehnoloogia kasutusvõimalusi toimivate IKT terviklahenduste kaudu;
- 2) tutvustada riigiasutustele olemasolevaid e-riigi lahendusi ja nende integreerimise võimalusi;
- 3) tutvustada Eesti e-riigi lahendusi nii Eesti ettevõtetele kui ka väliskülalistele;
- 4) arendada IKT ettevõtete koostööd tootearenduse ja ühisturunduse alal ning suurendada nii Eesti IKT sektori ekspordivõimekust;
- 5) luua infrastruktuur ja tehnoloogiline platvorm Eesti IKT test- ja arenduskeskuse tekkeks, kus oleks võimalik välja töötada, tootestada ja testida erinevaid IKT lahendusi.

Demokeskus on üles ehitatud ühiskonna minimudelina, kus on võimalik tutvuda erinevates keskkondades kasutatavate IKT lahendustega (lahendused ettevõtetele, kodukasutajale, haridusasutustele, riigile ja kohtadele, kus puudub Interneti-ühendus ja WiFi leviala).

Demokeskusega on oodatud liituma kõik värskete ideedega ettevõtted, kelle tooted või teenused muudavad meie elu mugavamaks, lihtsamaks ja inspireerivamaks ning kes aktsepteerivad järgmisi Demokeskuse toimimise üldpõhimõtteid.

Integratsioon. Kõik Demokeskuses osalejad on valmis integreerima oma lahendusi ja süsteeme teiste Demokeskuses esindatud lahenduste ja tootjatega.

Terviklikkus. Demokeskusesse paigaldatud lahendusi ja tooteid ei ole kellelgi peale tootja õigus Demokeskusest välja viia. Demokeskus ei ole raamatukogu, kust raamatud koju laenutatakse.

Ühiskasutus. Demokeskus võimaldab kõigil liitunud ettevõtetel ja organisatsioonidel viia seal oma klientidele läbi oma toodete ja lahenduste tutvustusi ja demonstratsioone.

Ühispanus. Kõik Demokeskuse liikmed katavad oma toodete või teenuste ülespaneku, esitlemise ja Demokeskuse teiste lahendustega liidestamisega seotud kulud.

Avatus. Demokeskus on avatud kõigile IKT lahendusi loovatele tark- ja riistvarafirmadele ning IKT teenindusettevõtetele, kes tunnistavad eeltoodud põhimõtteid.

Positiivne õhkkond. Demokeskus ei ole koht, kus konkurentide lahendusi maha laidetakse, vaid keskkond, kus näidatakse erinevate IT lahenduste tõrgeteta koostööd ja integreerimisvõimalusi.

Selleks, et Demokeskuse tegevus oleks jätkusuutlik, on väga oluline tihe koostöö avaliku sektori ning teadus- ja õppeasutustega. E-riigi lahenduste edukas tootestamine, turustamine ja eksport ei ole võimalik ainult erasektori jõupingutuste abil. Eelkõige ootavad ettevõtjad riigilt paljude e-riigi lahenduste intellektuaalse omandi küsimuse lahendamist, Eesti kui eduka e-riigi propageerimist rahvusvaheliste suhtluskanalite kaudu ning IKT sektori ekspordivõimekuse kasvu toetamist läbi investeeringute teadus- ja arendustegevusse, tehnoloogiaharidusse ning IKT lahenduste kasutamisse teistes majandusharudes.

Demokeskuse turundamiseks, ideede vahetamiseks ja tegevuse koordineerimiseks luuakse e-keskkond, mille abil reklaamitakse nii demokeskkonda ennast kui ka selles osalevaid ettevõtteid ja nende lahendusi. Samuti kasutatakse Ülemiste City reklaamikanaleid, suunatud kampaaniaid ja ettevõtete ühisturundust ning e-riigi lahenduste turundamisel ka riigi ja Tallinna linna suhtluskanaleid ja kontakte.

Demokeskus peaks kujunema selliseks innovatsioonikeskkonnaks, kuhu tuuakse riigivisiitidel Eestis viibivaid poliitikuid ja äridelegatsioone, kutsutakse investoreid ja koostööpartnereid otsivaid välisettevõtjaid. Samuti on külla oodatud rahvusvahelised uute tehnoloogiate arendajad, kes vajavad enne uue lahenduse turuletoomist nende testimist ja testklieentide tagasisidet.

Kokkuvõtteks tuleb tunnustada kõiki ettevõtteid, ettevõtlusliite, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, EASi ja ning RIAt panuse eest meie ühisesse tegevusse. Aasta 2009 töötab kujuneda põnevaks innovatsiooni- ja koostööaastaks, mille tulemusi saame hakata maitsma juba 2010. aastal ja tänu millele saame keerulistest aegadest lihtsamalt üle.